

BEST I VERDEN!

Norsk selvgodhet og hovmod | Dom i ELTE-saken

Norsk selvgodhet og hovmod

Etter at daværende statsminister Gro Harlem Brundtland i nyttårstalen 01.01.1992 uttalte at «det er typisk norsk å være god», har det jevnt over gått godt med Norge og nordmenn. Om dette i all hovedsak skyldes enorme ressurser på norsk sokkel skal vi ikke gå inn på i dette nummeret, men det er likevel liten objektiv grunn til å anta at nordmenn siden den gang har gått forbi alle andre og utviklet de aller beste modellene og systemene for å få alle områder av samfunnet til å fungere. En kan også hevde at nordmenn har trykket Brundtlands forslag til slagord til brystet, og det som har økt mer i befolkningen siden 90-tallet enn BNP er selvgodhet og hovmod.

Dette kommer til uttrykk i saker som barnevernsbølgen i menneskerettsdomstolen, NAV-skandalen, politisk diskurs, diverse saker knyttet til helse og utdanning, nordmenn på ferie i utlandet, og nå sist gjennom ELTE-saken.

På alle disse områdene har norske myndigheter, nordmenn og særlig norske psykologer i sistnevnte sak opptrådt som om de eier verden og har alle svar.

Dom i ELTE-saken

Bilde fra rettsforhandlingene i Oslo tingrett i oktober (Khrono)

Oslo Tingrett kunngjorde 11.11 at domstolen ga staten (Helsedirektoratet, HDir) medhold i å reversere ordningen som inntil 2016 hadde gitt norske psykologistudenter mulighet til å studere i Ungarn, jobbe med lisens i veiledet praksis, for så å kunne søke om autorisasjon og norsk psykologtittel. Det er fortsatt ikke gitt at premissene for domsslutningen medfører fullstendig riktighet, og studentenes advokat har anbefalt anke. Dommen er ikke rettskraftig pr. i dag. EØS' tilsynsorgan ESA har i tillegg åpnet sak mot norske helsemyndigheter.

Dette er ELTE-saken:

Inntil 2016 har norske studenter med klinisk master fra psykologistudiet ved Eötvös Loránd University (ELTE) i Ungarn fått innvilget lisens for å jobbe som psykolog under veiledning i ett til to år i Norge, før autorisasjon som helsepersonell ble gitt. Så endret Helsedirektoratet (HDir) praksis, da de fikk informasjon de tolket som at utdanningen ved ELTE ledet fram til en annen form for yrkesutøvelse enn den norske profesjonsutdanningen. Resultatet er at et stort antall studenter fra ELTE har blitt kastet ut i uvisshet om de får praktisere yrket de trodde de hadde utdannet seg til. Disse har saksøkt staten representert ved helsemyndighetene, i håp om å gjenvinne innpass i den tidligere ordningen.

Norsk selvgodhet og hovmod

Den europeiske menneskerettsdomstolen har tatt inn flere saker fra Norge enn fra de fleste andre land i løpet av 2019. Bare 8 land har flere saker oppe i Strasbourg. Omfanget er stort på grunn av en mengde barnevernssaker. Norsk barnevern ble så sent som i august 2018 holdt fram av daværende barne- og likestillingsminister Linda Hofstad Helleland som best i verden.

Norske myndigheter har siden 1994 forpliktet seg til å overholde EØS-regler. Hvorvidt det er ønskelig eller ikke å underordne nasjonal suverenitet til europeisk styring kan selvfølgelig diskuteres, men så lenge avtalen er der kan Norge verken ignorere eller overstyre dette etter eget for godtbeholdende. I tilfellet NAV-skandalen har det uansett vært innskrenkningen i borgernes rettigheter, og forvaltningsorganenes maktmisbruk ovenfor svakerestilte, som har tatt fokus. Vi ligger helt i toppen på ulike statistikker over velferd, men er vi virkelig best i verden?

Vi flirer av Trump og hans «Store» Amerika, og ser med avsky på polariseringen i amerikansk politisk debattklima. Men er splittelsen i den norske regjeringen så annerledes? Hva med ordkrigen mellom Venstre og FrP? Kan en nasjon som har fostret Breivik og Manshaus tillate seg å fordømme skoleskyting i USA og samtidig hevde at vår tilnærming til politisk diskurs er nær best i verden?

ELTE-saken og norske psykologers holdninger til utenlandsk kompetanse vies en egen, omfattende spalte i dette nummeret, og vil følges opp med egen artikkel på tankeverksted.no

Til sist kan vi nevne at NRK Ytring nylig har trukket tilbake en kronikk skrevet av en norsk psykologspesialist på grunn av alvorlige personkarakteristikker på tynt grunnlag. Berettighet harme som i dette tilfellet kan være en indikasjon på at vi skal være litt forsiktige med påstander om at norsk psykologutdanning og utvikling av faglige ferdigheter er best i verden?

Om du ikke ønsker å motta nyhetsbrevet, skriv kodeord AVMELD og epostadressen din i chatfeltet på tankeverksted.no

Et av hovedpunktene som blir vektlagt i dommen, er at det kliniske masterstudiet fra ELTE ikke automatisk gir ubegrenset rett til å utrede, diagnostisere og behandle på selvstendig grunnlag i Ungarn, men betinges av veiledning fra psykologer med spesialisering i klinisk psykologi som er nært tilsvarende til en norsk psykologspesialist. I Norge er det slik at fullført og bestått profesjonsstudium med et halvt års veiledet ekstern praksis som en integrert del av programmet, leder fram mot automatisk autorisasjon og rett til å ta selvstendig behandlingsansvar. Likevel er det vanlig i praksis at det nærmest stilles krav til nyutdannede at de mottar veiledning, og i helsevesenet er vanligste prosedyre at diagnostiske vurderinger ikke foretas alene men i samråd med en spesialist.

Denne nyanseforskjellen i formelle retningslinjer er nok til at HDir, Norsk Psykologforening (NPF), en stor andel norskutdannede psykologer, og nå også altså Oslo tingrett, mener at ELTE-studentene ikke er utdannet til samme yrke (?!). Merk at det fem-årige masterstudiet ikke alene regnes som ekvivalent til det seks-årige, norske embetsstudiet. Her har norske myndigheter så langt åpnet for kompletterende tiltak, og utenlandsstudenter har fått (og får fortsatt i forbindelse med andre europeiske, kliniske mastergrader) praksiserfaring gjennom en lisensordning. ELTE-studentene krever ikke noen særbehandling for sine fem år sammenlignet med rettighetene til de som har seks år fra norske studiesteder. Ingen hevder at den ungarske utdannelsen er bedre, eller at den norske ikke er god. Det de krever er likebehandling med tilsvarende kliniske mastergrader fra andre europeiske land (alle følger den såkalte Bologna-modellen), og retten til å følge lisensordningen som tidligere.

Den ungarske formuleringen rundt psykologers selvstendighet i yrkesutøvelsen etter endt utdanning gjør altså at ungarsk kvalitetssikring blir tolket som en trussel mot norsk pasientsikkerhet (?!). Informasjon om at alle utdanningsmålene fra ELTE er tett opp mot, og kanskje overskytende, til det som forventes av profesjonsstudenter i Norge hva gjelder teoretisk fordypning og integrering av teori og praksis, blir motarbeidet av NPF som i sin kommunikasjon om saken fastholder at scientist-practitioner modellen (Boulder-modellen, som om den skulle vært en motsetning til Bologna-modellen) vi følger i Norge er best i verden. Lignende argumentasjon florerer også i lukkede fora blant norske psykologer. HDir har også hyret inn egen advokat, for øvrig en skatterettsadvokat uten særlig erfaring med helselovgivning, fordi de ikke stolte på informasjonen fra Ungarn.

Samtidig er det påfallende beleilig at konklusjonen fra Oslo tingrett er siste mulighet for å omgå EØS-regelverket, som åpner for fri utveksling av arbeidskraft i Europa, med forutsetning av at yrkes- eller profesjonsutøvelsen er ekvivalent til det som ligger i nasjonale retningslinjer for et gitt yrke. ELTE-saken lukter vondt av fagpolitisk maktspill og proteksjonisme. Det selvgode, norske ekkokammeret av fag- og myndighetsrepresentanter kan være en like stor trussel mot både faglig utvikling og pasientsikkerhet som dyktige utenlandsstudenter og «nesten»-psykologer. Indoktrinering innad i norske psykologmiljøer, og utilbørlig, ufullstendig informert påvirkning av beslutningsmyndigheter er ikke helt fjerne tanker når man ser dette utenfra. Dette avfeies, uten ytterligere begrunnelse, som konspirasjonsteorier...av NPF og norske profesjonsutdannede. Ser vi splinten i andre sitt øye, men ikke bjelken i vårt eget?